Concept Agenda Publieke Gezondheid Fryslân 2023-2026

Een gezonde basis “foar elkenien”

Versie d.d. 12 mei 2022 tbv MT/Bestuurscommissie Gezondheid

Voorwoord

Deze agenda Publieke Gezondheid 2023-2026 – *tzt vast te stellen door Algemeen Bestuur van Veiligheidsregio Fryslân* - vormt het fundament voor de samenwerking betreffende publieke gezondheid van gemeenten onderling en met hún GGD.

In deze agenda benoemen we de belangrijkste vraagstukken voor publieke gezondheid in Fryslân. Daarbij bouwen we grotendeels voort op wat we al doen, op basis van het meerjarenbeleidsplan 2019-2022. Maar er zijn ook vraagstukken bijgekomen, zoals een veranderende bevolkingssamenstelling (en bijbehorende opgaven), urgentie om de pandemische paraatheid te versterken, de toegenomen ongelijkheid en tegenstellingen in de samenleving. We beschrijven wat de GGD, in opdracht van de gemeenten, daarin wil betekenen en waarmee zij de komende jaren aan de slag gaat. Ieder jaar vindt bijstelling en concretisering van deze agenda plaats. Daarbij worden verschillende indicatoren gebruikt voor de monitoring van de gezondheid.

De agenda gaat over gezamenlijke doelen en inspanningen die helpen om gezondheid van de bevolking te bevorderen en te beschermen. Preventie staat daarbij centraal: het bevorderen van veerkracht en voorkómen dat problemen ontstaan. En áls problemen ontstaan, deze eerder signaleren en tijdig zorgen voor adequate zorg en ondersteuning. Met als ideaal: gezonde en vitale inwoners die kansrijk opgroeien en kunnen meedoen in de samenleving. Daarvoor dragen wij bij aan:

- Een aanpak van de ongelijke verdeling van gezondheid.
- Preventie als stevige basis in Fryslân met vooral aandacht voor groepen die gezondheidswinst verdienen.
- Een duidelijke sturing en regie op een integrale preventieve aanpak, zowel lokaal als provinciaal.

GGD Fryslân speelt als gemeenschappelijke en gemeentelijke dienst voor de publieke gezondheid van de 18 gemeenten een belangrijke rol in de uitvoering van deze agenda.

Gezondheid is in deze tijden belangrijker dan ooit. De coronapandemie heeft een flinke wissel getrokken op zowel fysieke als mentale gezondheid, ook in Friesland. En verschillen die er toch al waren, werden vergroot. Tegelijkertijd is het urgentiebesef om te investeren in gezondheid en leefstijl nog nooit zo groot geweest als nu. Maatschappelijke problemen als stijgende zorgkosten, een toenemend tekort aan personeel en impact van gezondheid op de economie, maken de noodzaak voor die investering duidelijk. Maar ook bij vraagstukken op het terrein van klimaat, duurzaamheid en leefomgeving is er steeds meer een wisselwerking met gezondheid.
Preventie heeft in beleid en begrotingen een steeds prominentere plek gekregen en is voor gemeenten een belangrijk instrument bij het realiseren van maatschappelijke opgaven: participatie van inwoners in de samenleving en daarmee leefbaarheid in dorpen, het verminderen van de gevolgen van infectieziekten, realiseren van een gezonde beroepsbevolking, meer kansengelijkheid en het voorkomen van een zorginfarct.

Daarbij is zo langzamerhand onomstreden dat het bij gezondheid niet alleen gaat om afwezigheid van ziekte, maar om het vermogen van mensen om veerkrachtig te zijn: om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. We streven naar een brede positieve gezondheid waarbij regie op het eigen leven voorop staat.

Tegelijkertijd is duidelijk dat hier langdurige en breed gedragen inspanningen voor nodig zijn. Daarbij zal de focus niet alleen op gezondheid en leefstijl gericht moet zijn, maar ook op achterliggende oorzaken als armoede, laaggeletterdheid en het gebrek aan een sociaal netwerk. Er zijn geen quick fixes.

De landelijke voornemens en standpunten stemmen hoopvol om een doorbraak te kunnen realiseren. VWS heeft versterking van de publieke gezondheid aangekondigd, bereidt wijziging van de Wet Publieke Gezondheid voor, zet vol in op een kansrijke start van kinderen, neemt zelf drastische maatregelen om gezondheid te bevorderen en wil af van de vrijblijvendheid van preventie. De verwachting is dat dit leidt tot een stevigere opdracht aan gemeenten en hun GGD. Ook de VNG zegt letterlijk dat “er meer moet gebeuren” en zet koers naar gezond leven, vooral door gezond leven makkelijker te maken. De gemeenten willen als eerste overheid dicht bij de burger ook een

domeinovestijgende aanpak realiseren. Het aantal bewezen effectieve aanpakken voor preventie groeit. Het handelingsperspectief is groter dan ooit.

Gemeenten en GGD Fryslân staan klaar om grote stappen te zetten. Daarbij wachten zij in spanning af of de goede voornemens zich ook vertalen in meer financiële middelen voor gemeenten.
Met deze agenda Publieke Gezondheid kunnen gemeenten, GGD Fryslân en partijen in het netwerk samen aan de slag te gaan ten behoeve van gelijke kansen op gezondheid voor alle inwoners van Friesland.
Om recht te doen aan de leefwereld van inwoners in verschillende levensfases, beschrijven we ontwikkelingen en ambities voor de verschillende levensfase: lyts, jong, grut en wiis. Maar we beginnen met de agenda voor Publieke gezondheid voor de hele bevolking, foar elkenien!

Ondertekening directeur GGD Fryslân

Elkenien: *gezond leven in een gezonde, veilige omgeving*

De bijdrage van publieke gezondheidszorg

In een recente publicatie beschrijft de VNG het samenspel in de publieke gezondheidszorg als volgt:
“GGD en gemeenten hebben elkaar hard nodig om effectief te kunnen zijn, juist de combinatie van veel kennis van de publieke gezondheid, de lokale gezondheidssituatie en inzicht van de GGD, en kennis en bevoegdheden in andere beleidsdomeinen van de gemeente levert meerwaarde op”.
(uit: VNG: met daadkracht naar veerkracht; gemeenten kiezen koers naar gezond leven)

De bijdrage van publieke gezondheidszorg

- ✓ Adviseur over gezondheidssituatie van de bevolking door middel van data, monitoring en onderzoek
- ✓ Adviseur over gezondheidsaspecten van (bestuurlijke) beslissingen
- ✓ Kennispartner gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming
- ✓ Uitvoerder van wettelijke taken
- ✓ Vangnet voor groepen die tussen de wal en het schip dreigen te raken
- ✓ Verbinder tussen medisch, fysiek en sociaal domein en samenwerkingspartners
- ✓ Coördinator van het proces om in Fryslân te komen tot afspraken over preventie

Gezondheid centraal

We werken vanuit positieve gezondheid en willen het gedachtegoed hiervan helpen uitdragen en waarmaken in onze eigen uitvoering en in het netwerk: van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag; en naar mens en maatschappij.

Monitoring en datagedreven werken

Epidemiologie heeft als doel betrouwbare en bruikbare collectieve gegevens over gezondheid en determinanten te verzamelen en leveren.

Gezondheidsbescherming

We zorgen dat ziekten niet kunnen uitbreken of zich kunnen verspreiden. Voor de komende beleidsperiode staat versterken van de pandemische paraatheid centraal. Om tot een meer slagvaardige, flexibele en opschaalbare bestrijding van grootschalige infectieziektecrises en andere mogelijke gezondheidscrises te komen is het allereerst noodzakelijk dat de basis op orde is. Daarvoor moet de regionale infectieziektebestrijding in al haar onderdelen in kwantiteit en kwaliteit worden versterkt. Dit is zowel een regionale als een landelijke opgave.
Ook de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein gaat impact hebben voor ons werk.

Gezondheidsbevordering

We blijven ons inzetten voor een gezonde en vitale bevolking. We adviseren elke individuele gemeente bij de aanpak van gezondheidsbevordering en willen daarbij ook voor volwassen doelgroepen de kennis over gezondheidsbevordering bij de gemeente en in het netwerk inbrengen.
We hebben in Fryslân een mooie infrastructuur gebouwd met de Friese Preventieaanpak. Als GGD dragen we mede deze aanpak door programmaleiding te leveren en coalities te coördineren.

Gezonde leefomgeving

Wij werken met de gemeenten aan een leefomgeving die bijdraagt aan een gezond leven. Dit betekent

- uitnodigend voor gezond gedrag (denk aan een gezond voedselaanbod, rookvrij, uitnodigend voor ontmoeten, ontspannen, bewegen, spelen en sporten);

- goede milieukwaliteit;
- klimaatbestendigheid (denk aan: meer groen voor het tegengaan van hitte- en wateroverlast);
- goede toegang tot voorzieningen.

De Omgevingswet geeft een enorm uitdaging en kans om in de integrale afweging bij ruimtelijke beslissingen, het belang van gezondheid af te wegen. Als adviseur en beleidspartner van gemeenten dragen we hier aan bij.

Onze werkwijze

- ✓ In ieder geval universele preventie; waar nodig ook meer gericht op risicogroepen (selectieve preventie) of uitvoering vanuit de “vangnetfunctie”.
- ✓ Positieve gezondheid
- ✓ Kansengelijkheid
- ✓ We werken in en met het netwerk; indien nodig versterken we zelf de preventiestructuren

Agenda publieke gezondheid voor Elkenien

Gezondheid centraal

✓ Advies en actieve bijdrage betreffende het werken aan gezondheid en veerkracht.

Monitoring en datagedreven werken

✓ Advisering over de randvoorwaarden voor in- en output van kwalitatief goede GGD-data (van JGZ en IZB) en bijbehorende systemen (zoals KD+)
✓ Ontwikkeling en evaluatie van GGD-vragenlijsten ten behoeve van monitoring en beleidsadvisering
✓ Ontsluiting van eigen cijfers op een publiek toegankelijke plek om dit breed beschikbaar te maken (gezondheidsatlas)
✓ Samenwerking met andere partijen om data, cijfers en informatie uit verschillende bronnen bij elkaar te brengen en breder zicht te krijgen op de maatschappelijke opgaves.

Gezondheidsbescherming

✓ Onze pandemische paraatheid vergroten
✓ Diensten Zorg en veiligheid verder ontwikkelen in het kader van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS)

Gezondheidsbevordering

✓ Onze preventieprogramma's uitvoeren en verrijken onder de vlag en met het netwerk van de FPA; o.a. meer aandacht voor achterliggende factoren van gezondheid
✓ Meer aandacht voor selectieve preventie, ook bij gezondheidsbevordering

Leefomgeving

✓ De GGD-rol als adviseur gezonde leefomgeving is in ontwikkeling; de ambitie is:
- De GGD is als deskundig adviseur Gezonde Leefomgeving meer en meer een logische partner voor Friese overheden en ketenpartners bij het inrichten van de fysieke leefomgeving.
- De GGD neemt adviseert over de gemeentelijke instrumenten Omgevingsvisie, Omgevingsplan en eventueel Omgevingsprogramma.
- In welke gevallen adviezen van de GGD nodig zijn ten aanzien van omgevingsvergunningen en gebied specifieke ontwikkelingen, wordt de komende jaren duidelijker en wordt in afspraken of planregels vastgelegd.

✓ Bij onze uitvoering: nog meer verbinding met het netwerk
- over de domeinen heen: fysiek, medisch, sociaal en gebiedsgericht:
- op basis van data
- met focus op preventie en positieve gezondheid
- en met de mienskip

Wat blijven we doen

- Epidemiologisch onderzoek en Academische werkplaats
- Gezondheidsadvies bij gemeentelijke beslissingen
- Gezondheidsbevordering uitvoeren
- Forensische geneeskunde / lijkschouw
- Infectieziektenbestrijding en Infectiepreventie
- Reizigersadvisering
- TBC-bestrijding
- Seksuele gezondheid
- Medische milieukunde
- Meldpunt zorgwekkend gedrag
- Verkennend onderzoek en horen in het kader van de WVGGZ
- Maatschappelijke crisisondersteuning
- Publieke gezondheidszorg Asielzoekers (PGA)
- Technische hygiënezorg

Opvallend in gezondheid

- Toegenomen infectiedruk
- Chronische ziekten blijven
- Toenemende ongelijkheid
- Laagopgeleiden ervaren een minder goede gezondheid
- Toename mentale klachten
- Een ouder wordende samenleving
- Klimaatgerelateerde gezondheidsproblemen gaan toenemen
- Jongvolwassenen zijn het minst tevreden over hun leefomgeving

Ontwikkelingen en ambities in de context

- Zicht op wijziging WPG/versterking Publieke gezondheid
- Strakkere aansturing van Rijk verwacht op doelen en thema's, in lijn van het Nationaal Preventieakkoord
- Meer draagvlak voor preventie en netwerkvorming in Friesland
- Ambitie van de Friese Preventieaanpak: een goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen
- Transformatiewens: van zorg naar gezondheid
- VNG Position paper: Met daadkracht naar veerkracht
- VNG Position Paper: Samen werken aan de gezonde leefomgeving
- Position Paper: Gezondheid als uitgangspunt
- Versterken gezondheidspotentieel in plaats van nadruk op "verschil".
- Omgevingswet en Landelijke Nota Gezondheidsbeleid: gezondheid wordt betrokken bij integrale afweging
- Zorg komt onder druk. Krapte op de arbeidsmarkt
- Noord Nederlandse GGD samenwerking mbt IZB, MMK, FG, Seksuele gezondheid en TBC
- Versterking van de pandemische paraatheid; ook meer landelijke aansturing verwacht bij een pandemie
- Mogelijk blijvend grote rol bij vaccineren
- Versterken gezondheidspotentieel ipv nadruk op "verschil"
- ZN en VNG: preventiestatement
- SDG's zijn belangrijk, ook voor gemeenten. Publieke gezondheid draagt met name bij aan 3 en 10.

LYTS tot 4 jaar

Onze missie: een gezonde kansrijke start voor ieder kind

Voor de allerjongsten zetten we alles op alles om elk kind een kansrijke start te geven. Dit begint met prenatale zorg. Vanuit ons basisaanbod Jeugdgezondheidszorg zijn diensten beschikbaar voor elk kind, waar zijn/haar wieg ook staat. We werken aan kansengelijkheid. Daarbij zijn we steeds op zoek naar nieuwe, gedifferentieerde manieren van werken: meer collectief en digitaal waar dit kan, maar intensiever, persoonsgerichter waar dit moet.

Agenda publieke gezondheid voor LYTS

- ✓ Meer nadruk op relatie en ondersteuning van het ouderschap
- ✓ Werkwijze JGZ-uitvoering:
- - Breed basisaanbod jeugdgezondheidszorg
- - Extra aandacht in de eerste 1000 dagen o.a. middels het prenataal huisbezoek
- - Meer behoeftegestuurd werken
- - meer regie bij de ouders
- ✓ Samenwerking in de keten als stevige partner als het gaat om preventie in het sociale en medische domein
- ✓ Provinciale netwerkvorming
- - Coördineren provinciaal netwerk Kansrijke start
- - Deelname in coalities en netwerken van de Friese Preventieaanpak en deze deels trekken en faciliteren

Wat blijven we doen

- Begeleiding van alle kinderen bij groei en ontwikkeling
- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma
- Passende ondersteuning, zo vroegtijdig, licht en dichtbij mogelijk en zo zwaar als nodig met o.a. Integrale vroeghulp
- Coördineren provinciaal netwerk Kansrijke start
- Uitvoeren Nu niet zwanger
- Toezicht kinderopvang
- Bijdragen aan een gezonde kinderopvang
- Een rookvrije opgroei omgeving
- Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

Opvallend in gezondheid

- Eén op de tien jonge ouders heeft onvoldoende ouderschapbuffers waarbij het percentage hoger is in eenoudergezinnen. Deze ouders hebben vaker een steuntje in de rug nodig bij de opvoeding.
- Het aantal baby's dat te vroeg wordt geboren (zwangerschapsduur < 37 weken) of een te laag geboortegewicht heeft daalt.
- Eén op de tien jonge ouders rookt waarbij het percentage hoger is bij ouders met een lagere sociaaleconomische status.
- In juni/juli nog iets toevoegen over taalontwikkeling peuters (bron Kindmonitor 2022).

Ontwikkelingen en ambities in de context

- Toekomstagenda Publieke gezondheid voor de jeugd
- Hervormingsagenda 2022-2028 om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel (financieel) beter beheersbaar te maken.
- Ambitie van Kansrijke Start: meer kinderen een kansrijke start. Gemeenten ontvangen meer middelen hiervoor op basis van het Coalitieakkoord.
- VWS: Nl heeft in 2040 de gezondste jeugd ter wereld

Jong 4 tot 18 jaar

Onze missie: gezond opgroeien in een kansrijke omgeving

Voor de schoolgaande jeugd en hun opvoeders zijn we vanzelfsprekend aanwezig, in ieder geval digitaal en op school. We normaliseren en demedicaliseren, bieden lichte hulp om de veerkracht van ouders te versterken. We hebben korte lijntjes met het netwerk, zoals gebiedsteams en huisartsen. Waar meer nodig is, zijn we de poortwachter en centrale zorgverlener naar intensievere (duurdere) vormen van hulp en ondersteuning. Daarbij werken we samen met kind en opvoeder: shared decision making. Ook voor "jong" gaan we meer differentiëren: publieke gezondheid (universele preventie) voor iedereen: collectief en digitaal waar dit kan; intensiever, persoonsgerichter waar dit moet. Gezondheidsbevordering richten we steeds meer op omgevingen waar kinderen verkeren: de gezonde keuze makkelijk en aantrekkelijk maken. Mentale gezondheid krijgt daarbij extra aandacht

Agenda publieke gezondheid voor JONG

- ✓ Meer nadruk op mentale gezondheid en suïcidepreventie
- ✓ Meer nadruk op relatie en ondersteuning van het ouderschap
- ✓ Werkwijze JGZ-uitvoering
- ✓ Meer aanwezigheid JGZ-professionals op scholen
- ✓ In de werkwijze meer behoeftegestuurd werken: vanaf 11 jaar een groepsbenadering waar dat kan, en extra individuele aandacht waar dat nodig is
- ✓ Samenwerking in de keten als stevige partner als het gaat om preventie in het sociale en medische
- ✓ Provinciale netwerkvorming
- Doorontwikkeling naar IJslandse aanpak / Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO)
- Deelname in coalities en netwerken van de FPA en deze deels faciliteren
- Verkenning gezonde basisschool van de toekomst

Wat blijven we doen

- Begeleiding van alle kinderen bij veilige groei en ontwikkeling
- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma
- Passende ondersteuning, zo vroegtijdig, licht en dichtbij mogelijk en zo zwaar als nodig
- Digitale diensten als JouwGGD (0.a. chat) aanbieden
- Leefstijlprogramma's: Nuchtere Fries, Nuchter over gewicht, Rookvrije generatie, Gezonde school
- Ondersteuning bij crisis of calamiteiten op school
- Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

Opvallend in gezondheid

- Basisschoolkinderen zijn gezonder gaan eten en drinken maar minder gaan bewegen. Ze gaan vooral minder vaak lopend of fietsend naar school. Een op de drie ouders vindt de schoolroute onveilig.
- Van alle tien basisschoolkinderen heeft er één overgewicht waarbij het percentage hoger is in gezinnen met een lagere sociaaleconomische status.
- Ouders houden minder vaak rekening met hun rook- en drinkgedrag naarmate hun kind ouder wordt.
- Jongeren zijn minder weerbaar geworden en voelen zich minder vaak gelukkig. De coronamaatregelen hebben hier een rol in gespeeld. Veel jongeren hebben mentale gezondheidsproblemen zoals eenzaamheid, somberheid en angst ervaren.
- Een kwart van de jongeren doet aan bingedrinken. Het percentage dagelijks rokende jongeren ligt stabiel.

Ontwikkelingen en ambities in de context

- Landelijke nota gezondheidsbeleid: "Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen" is speerpunt
- Toekomstagenda Publieke gezondheid voor de jeugd
- Hervormingsagenda 2022-2028 om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel (financieel) beter beheersbaar te maken
- Veel Friese gemeenten hebben interesse voor IJslandse aanpak / OKO
- FPA: vergroten kansengelijkheid
- VWS: Nl heeft in 2040 de gezondste jeugd ter wereld

Grut 18 tot ongeveer 67 jaar

Onze missie: gezondheidspotentieel versterken

Deze levensfase is het meest omvangrijk: in de eerste periode staan kwalificeren, werk, bestaanszekerheid, relatievorming en ouderschap centraal. In de tweede fase komen werk volhouden, kinderen die het huis verlaten, echtscheiding, zingeving, overlijden van ouders en generatiegenoten, beginnend lichamelijk ongemak meer op de voorgrond. Dat heeft implicaties voor wat we als opdracht zien in publieke gezondheid. Voorheen ging onze aandacht naar de volwassen bevolking vooral uit van gezondheidsbeschermingstaken of vanuit een vangnetfunctie. Dit blijven we doen, maar we willen ook werken aan een gezonde en vitale bevolking door – waar mogelijk – kennis over gezondheid en universele preventie meer in te brengen in het netwerk en in omgevingen als dorp wijk en werk. De Friese Preventieaanpak is een belangrijk vehikel hierbij. Bij jongvolwassenen is er extra aandacht voor ouderschap en mentale gezondheid. Vanaf ongeveer 55 jaar wordt vitaal ouder worden belangrijk.

Agenda publieke gezondheid voor GRUT

✓ Meer nadruk op
- Mentale gezondheid m.n. jong volwassenen
- Gezond leven, leefstijl, gezondheidspotentieel
- Vitaal ouder worden (vanaf ongeveer 55 jaar)

✓ Uitvoering en bijdrage aan lokaal netwerk
- Vanuit publieke gezondheid meer aanwezig in wijk en dorp
  - in verbinding met het netwerk
  - in verbinding met de mienskip, de inwoners
  - gezondheidsmogelijkheden vergroten
  - waar dit vooral nodig is (laten staan??)
  - gericht op eigen regie, veerkracht, positieve gezondheid
  - signalering financiële problematiek

✓ Provinciale netwerkvorming
- Deelname in coalities en netwerken van de FPA en deze deels faciliteren; o.a. leefstijlprogramma's verbreden naar werkvloer, wijken

Wat blijven we doen

- Stoppen- met-roken-trainingen
- Uitvoeren Nu niet zwanger

Opvallend in gezondheid

- Jongvolwassenen hebben vaker dan andere leeftijdsgroepen psychische problemen en ervaren vaker (heel) veel stress. De coronamonitoren van de afgelopen twee jaar laten zien dat deze groep de grootste mentale klappen heeft gekregen, de psychische gezondheid is het meest afgenomen bij deze groep en lijkt nog niet te herstellen.
- Wie al overgewicht had, is zwaarder geworden: het aantal mensen met obesitas is in alle leeftijdsgroepen binnen grut licht toegenomen.
- De dalende trend in het aantal rokers zet in alle leeftijdsgroepen binnen grut door.
- Hoe jonger hoe vaker iemand wekelijks sport en voldoet aan de beweegrichtlijnen. In de leeftijdsgroep 18-34 voldoet 6 op de 10 mensen aan de beweegnorm en ook sport 6 op de 10 mensen wekelijks. In de leeftijdsgroep 50-64 jaar voldoet ongeveer de helft aan de beweegrichtlijnen en sport 4 op de 10 mensen wekelijks.

Ontwikkelingen en ambities in de context

- Landelijke nota gezondheid:
  Druk op het dagelijks leven o.a. jongvolwassenen
- Verkleinen gezondheidsachterstanden belangrijk thema
- Invoering van de WAMS vraagt een aanpak van meervoudige problematiek in het sociaal domein
- Ambities Nationaal Preventieakkoord deels gericht op volwassenen (roken, alcohol, overgewicht

WIIS over de derde levensfase[1]

Onze missie: gezond en vitaal ouder worden

We gaan op de bres voor gezond en vitaal ouder worden. Onze ambitie is kwetsbaarheid uit te stellen en daarmee de derde levensfase te verlengen. We benaderen ouder worden als een volwaardige levensfase waarbij iedereen er, ongeacht leeftijd, toe doet. Vanuit dit "waardeerperspectief" adviseren we ondersteuning van ouderen bij het vormgeven van hun leven volgens hun eigen wensen en mogelijkheden. De veerkracht van ouderen kan worden vergroot door op een positieve manier aandacht te vragen voor ouder worden en de uitdagingen die daarbij horen.

Agenda publieke gezondheid voor WIIS

✓ Vanuit publieke gezondheid op de bres voor gezondheid en vitaliteit van ouderen
- in verbinding met het netwerk
- in verbinding met ouderen(organisaties)
- focus op beeldvorming en vitaliteit
- gericht op eigen regie, veerkracht
- gericht op inwoners in de derde levensfase
- actieve rol in FPA
- onderzoekend, in ontwikkeling

✓ Infectiepreventie
- Vaccinaties
- Ondersteuning intramurale zorg

Wat blijven we doen

- Operationaliseren van "Fitaal wiis" model met lectoraat publieke gezondheid en ouderen
- Opstellen portfolio t.b.v aanvullend pakket

Opvallend in gezondheid

- Ouderen waren in de afgelopen coronaperiode het meest veerkrachtig als het gaat om psychische gezondheid. Ondanks dips tijdens de lockdowns, is de afname psychische gezondheid het kleinst.
- Bijna de helft beweegt minder dan de richtlijn voorschrijft. Daarnaast sport twee op de vijf ouderen minder dan gewenst, hier is ruimte voor gezondheidswinst.
- De leeftijdsgroep 65-74 jaar doet het vaakst vrijwilligerswerk ten opzichte van andere leeftijdsgroepen, twee op de vijf is actief als vrijwilliger.
- Ervaren gezondheid neemt geleidelijk af met de leeftijd; onder 75-plussers ervaart 64% de eigen gezondheid goed tot zeer goed.
- Bijna de helft van de 75-plussers ervaart eenzaamheid.

Ontwikkelingen en ambities in de context

- Landelijke nota gezondheidsbeleid: "Vitaal ouder worden" is speerpunt
- De Raad voor ouderen stelt dat ouder worden een volwaardige fase in het leven is waarin mensen zich kunnen ontwikkelen en nieuwe dingen kunnen leren en een onmisbare bijdrage aan de samenleving kunnen leveren -→ "waardeerperspectief"
- Preventie en gezond ouder worden is een groeiend thema in beleid en zorg o.a. in relatie tot verwachte krapte in de zorg.
- Valpreventie wordt net als de Gecombineerde Leefstijlinterventie tzt bekostigd vanuit de zorgverzekeringswet.

[1] De Raad voor de volksgezondheid en samenleving beschrijft de derde levensfase als volgt: Deze nog steeds langer wordende periode tussen het werkende leven en de periode van gevorderde ouderdom en kwetsbaarheid vormt de derde levensfase. Deze fase begint na pensionering en gaat uiteindelijk geleidelijk over in de vierde levensfase, wanneer kwetsbaarheid groter wordt en de behoefte aan hulp en zorg toeneemt. De derde levensfase is niet strikt aan leeftijden gebonden. Wanneer deze begint en hoe lang deze duurt, verschilt per persoon.

Organisatie

Duurzaamheid

We vinden het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen en zijn van mening dat we daar als overheidsorganisatie een voorbeeldfunctie in hebben. De Sustainable Development Goals passen goed bij onze inhoudelijke doelen en sluiten aan bij waar de gemeenten mee bezig zijn.

Wat gaan we speciaal doen

- We werken met duurzame materialen
- Onze locaties functioneren klimaatneutraal
- Onze mobiliteit is slim, efficiënt en duurzaam

Personeel

De crises van de afgelopen jaren hebben ons geleerd dat wij ons voortdurend moeten kunnen aanpassen aan dat wat de buitenwereld van ons vraagt. Dit vraagt een grote dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen.
Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaves hebben we passend personeel nodig.
Tegelijkertijd is er sprake van schaarste op de arbeidsmarkt die wordt versterkt door een mate van vergrijzing en pensionering van een deel van ons personeel. Dit vraagt van ons om creativiteit, anders denken en maatwerk.

- We passen functiedifferentiatie en taakherziening toe.
- We werken samen met andere grote werkgevers en opleiders in het noorden.
- Personele aspecten: werving en selectie, het behoud van personeel en vooral scholing, leren en ontwikkelen, worden de pijlers in ons kwaliteitssyteem.

Procesmatig werken

Bewust procesmatig werken vraagt binnen VRF aandacht. We zijn van mening dat dit ons nog meer efficiëntie, duidelijkheid en kwaliteit in ons werk op gaat leveren.
We streven een gezonde balans na in het uniformeren, om processen optimaal in te richten en diversiteit te behouden om het werk zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij onze bedoeling en onze klanten. Procesmatig werken is een middel om onze doelen zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen bereiken. Speciale aandacht krijgt de veilige digitalisering van onze dienstverlening en de mogelijkheden om datagestuurd te kunnen werken.

- Ieder jaar analyseren we systematisch een aantal GGD diensten qua proces. Deze manier van werken ondersteunen we met ruimte voor innovatie en ontwikkeling, aansluitend bij onze visie op academisering.
- Inrichten van systemen voor dataverzameling
- verbeteren van datakawaliteit: vastleggen en verzamelen van data, bepalen welke data nodig zijn

Zelforganisatie

De GGD werk sinds 2015 volgens het concept van zelforganiserende teams. Om die manier nog beter tot haar recht te laten komen, zullen we aanpassingen doen in de organisatiestructuur en teams faciliteren met instrumenten als dashboards, teamkompas en ook een intranet om integraal samenwerken mogelijk te maken.

Wat speelt er?

- Klimaatopgave
- Energieprijzen
- Hybride werken nieuwe norm
- Schaarste op arbeidsmarkt
- Uitstroom personeel vanwege pensionering
- VRF is Great place to work
- Aandacht voor privacy en digitale veiligheid
- Wijzigingen in opleidingstrajecten

Ambities in de context

- Veiligheidsregio voldoen aan BIO Norm, GGD aan NEN –norm
- Aansluiten Sustainable Development Goals
- Flexibele inzet personeel in crisis
- Netwerk positie en regierol mbt gezondheidsdata

Cijfers die we volgen

(*volgt in definitieve versie)*

Indicator	

Enkele voorbeelden andere regio:

% mensen met een lage SES die groente en fruit eten

% mensen ervaren gezondheid bij mensen lage SES

% gezinnen waar spanning voorkomt door geldgebrek

Aantal rookvrije speelplekken en sportverenigingen per gemeente

Aantal scholen dat werkt met gezonde school per gemeente

Bronnen

De bronnen van de gezondheidsinfo zijn: Bronnen zijn waarstaatjegemeente.nl, panelonderzoeken Corona van de Gedragsunit (samenwerking RIVM en GGD'en) en de gezondheidsmonitoren.

Overzicht overige bronnen wordt toegevoegd in definitieve versie.

Totaaloverzicht taken, pijler en grondslag

Taak	Pijler	Grondslag
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m d, Art. 6b lid 3, Art 14, GR
Epidemiologie	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, Art. 14, GR
Beleidsadvisering	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2b en 2c, Art. 14, GR
Medische Milieukunde	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2e, Art. 14, GR
Academische Werkplaats	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, 2b en 2c, Art. 14
Gezondheidsbevordering	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art.2, lid 2d, GR
Infectieziektebestrijding	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR
TBC	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR
Soa / Sense	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m d, Art. 6b lid 3, Art 14, GR
Reizigersvaccinatie	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	-
Publieke gezondheidszorg Asielzoekers	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet COA
Maatschappelijke crisisondersteuning	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Forensische geneeskunde	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wettelijke taak van de politie
Lijkschouw	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet op de lijkbezorging, GR
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m e, Art. 6b lid 3, Art 14, GR
Verkennend onderzoek en horen	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Art, 5:1

Inspecties kinderopvang	Pijler 4: toezicht houden	Wet kinderopvang, Art 1.61 lid 2
Inspecties WMO	Pijler 4: toezicht houden	Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Art. 6.1
Technische hygiënezorg	Pijler 4: toezicht houden	Wet publieke gezondheid Art, 2 lid 2f